

Asia: VN/24895/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sähkön vähittäismyyntihintojen sääntelystä sähkön hintakriisin aikana ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää tärkeänä hallituksen esityksen tavoitetta vahvistaa kansallista varautumista sähkön hintakriiseihin sekä luoda ennakoitava ja EU-oikeuden mukainen kehikko, jonka puitteissa poikkeuksellisiin markkinatilanteisiin voidaan reagoida. Esitys perustuu sähkömarkkinadirektiivin (EU) 2019/944, erityisesti sen 66 a artiklan, mahdollistamaan kansalliseen harkintavaltaan. EK pitää tätä lähtökohtaa perusteltuna ja katsoo sen tukevan sähkömarkkinoiden vakautta myös pitkällä aikavälillä.

Kansallinen varautuminen poikkeuksellisiin häiriötilanteisiin on EK:n näkemyksen mukaan tärkeää myös yritysten kannalta. Ennakoiva ja selkeästi määritelty varautuminen lisää toimintaympäristön vakautta ja ennustettavuutta. Yritysten näkökulmasta on olennaista, että poikkeusoloihin varautuminen perustuu ennalta sovittuihin periaatteisiin ja mekanismeihin, jotka ovat mahdollisimman yhteensopivia markkinaehtoisen sähköjärjestelmän kanssa eivätkä tarpeettomasti heikennä sen toimivuutta.

EK pitää ensiarvoisena, että EU-tasolla sähkön hintakriisin julistamiselle asetettu kynnys säilyy korkeana ja että kriisitilanteen toteaminen perustuu selkeään, ennalta määriteltyyn ja läpinäkyvään menettelyyn. Tavanomaiset markkinavaihtelut tai kausiluonteiset hintapiikit eivät saa riittää käynnistämään poikkeusmekanismeja. Markkinaehtoiseen sähkön hinnoitteluun puuttuminen tulee rajata aidosti poikkeuksellisiin tilanteisiin, jotta sähkömarkkinoiden ennakoitavuus, toimivuus ja investointikannusteet säilyvät. Samassa yhteydessä EK korostaa, että lainsäädäntöön ehdotettujen raamien ei tule tarpeettomasti rajoittaa tulevissa kriisitilanteissa erikseen päätettävien hinta- ja

tukitasojen määrittelyä. Riittävä joustavuus on tärkeää, jotta sääntely voidaan mitoittaa kunkin kriisin olosuhteisiin siten, että valtiontaloudelle aiheutuvat kustannukset pysyvät hallittavina ja että kannustin sähkönkulutuksen vähentämiseen säilyy erityisesti tilanteissa, joissa sähköjärjestelmä on suurimman paineen alla.

EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta on tärkeää, että hintakriisin julistamisen edellytykset ovat yhdenmukaisia ja yhdenvertaisia jäsenvaltioiden välillä. Kansallisten tulkintojen tai menettelytapojen ei tule johtaa markkinoiden eriytymiseen tai kilpailua vääristäviin käytäntöihin. Korkea ja yhteisesti ymmärretty puuttumiskynnys vahvistaa luottamusta EU:n yhteisiin sähkömarkkinoihin ja tukee niiden tehokasta toimintaa myös kriisitilanteissa.

EK pitää jatkovalmistelun kannalta perusteltuna arvioida, tulisiko tukikaton määrittelyssä huomioida erikseen tilanteet, joissa yrityksen sähkönkulutus on kasvanut lyhyellä aikavälillä esimerkiksi tuotantokapasiteettia lisäävien investointien tai prosessien sähköistämisen seurauksena. Tällaisissa rajatuissa ja perustelluissa tapauksissa voisi yhtenä vaihtoehtona olla tukikaton sitominen joustavammin laskutuskauden toteutuneeseen kulutukseen silloin, kun edellisvuoden kulutus ei kuvaa yrityksen nykyistä sähkökäyttöä.

Esityksen painopiste on kotitalouksien ja pienten yritysten aseman turvaamisessa sekä julkisen talouden hallittavuudessa, mitä EK pitää perusteltuna. Tuki-instrumenttia suunniteltaessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että julkisen talouden rajoitteet ja kulutusjoustopin tarve huomioidaan myös poikkeuksellisissa markkinatilanteissa. Tuen ei tule poistaa kuluttajien kannustimia vähentää sähkönkulutustaan. EK pitää oikeansuuntaisena lähtökohtaa, jossa tuki suhteutetaan aiempaan kulutukseen, mutta korostaa tarvetta varmistaa, ettei tukitaso muodosta kannustinta lisäkulutukseen ja että kuluttajille säilyy selkeä taloudellinen motivaatio energiatehokkuuteen myös kriisin aikana.

EK kiinnittää huomiota siihen, että esitys tuo sähkön vähittäismyyjille uusia teknisiä ja hallinnollisia velvoitteita. Näiden osalta on tärkeää, että järjestelmien päivityksille varataan realistiset aikataulut, korvausmenettelyt ovat yksiselitteisiä ja hallinnollinen taakka pysyy kohtuullisena. Yritysten kassavirta- ja raportointivaikutukset on arvioitava huolellisesti, jotta sääntelyn toimeenpano ei aiheuta tarpeettomia riskejä sähkömarkkinoiden toimijoille.

Lopuksi EK painottaa, että poikkeustilanteisiin varautuminen ei voi korvata sähkömarkkinoiden pitkäjänteistä ja markkinaehtoista kehittämistä, joka perustuu toimiviin hintasignaaleihin, investointikannusteisiin sekä riittävään tuotanto-, siirto- ja joustokapasiteettiin ja joka on keskeistä yritysten investointien, sähköistymisen ja kestävä kasvun edellytysten turvaamiseksi. Pitkäjänteinen sähkömarkkinoiden kehittäminen vahvistaa samalla markkinoiden kykyä sopeutua myös häiriö- ja kriisitilanteisiin. Tässä työssä myös pohjoismainen yhteistyö ja sähkömarkkinoiden integraatio tukevat osaltaan järjestelmän toimivuutta ja toimitusvarmuutta.

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Karila Arttu
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Vihreä Kasvu